

ساختار کتاب

کتاب دین و زندگی ۳ شب امتحان از ۵ قسمت اصلی تشکیل شده است.

۱- آزمون‌های نیمسال اول (نوبت اول): در ابتدای کتاب شما ۲ آزمون مطابق با بارم‌بندی نوبت اول می‌بینید که مباحث مربوط به درس‌های ۱ تا ۸ را پوشش می‌دهد.

۲- آزمون‌های نهایی (هماهنگ کشوری): این قسمت خودش به ۲ بخش تقسیم شده است.

الف) آزمون‌های طبقه‌بندی شده: در این بخش آزمون‌های خرداد ۹۴، شهریور ۹۳، شهریور ۹۲ و خرداد ۹۲ را درس به درس طبقه‌بندی کرده‌ایم

و در کنار سوال‌های آن‌ها نکات مشاوره‌ای نوشته‌ایم. این نکات به شما در درس خواندن قبل از امتحان و پاسخگویی به آزمون در زمان امتحان کمک می‌کند.

ب) آزمون‌های طبقه‌بندی نشده: این بخش شامل چند نمونه امتحان نهایی عیناً بدون هیچ تغییری در ساختار آزمون‌ها است.

۳- آزمون‌های پوششی: در این قسمت ۳ آزمون می‌بینید که شامل مفاهیم و مطالبی از کتاب درسی هستند که تا حالا طراحان محترم امتحان نهایی از آن‌ها

سؤال طرح نکرده‌اند اما در سرفصل‌های امتحان نهایی هستند؛ بنابراین، احتمالاً در آزمون‌های بعدی از آن‌ها سوال طرح خواهد کرد.

۴- پاسخ تشریحی آزمون‌ها: در پاسخ تشریحی آزمون‌ها ما به راهنمای تصحیح آموزش و پژوهش پایه‌نی بازگشتیم و فقط زمانی که پاسخی که در راهنمای تصحیح

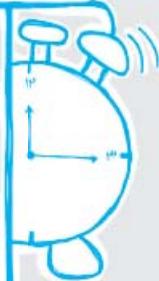
آمده است به توضیحات بیشتری نیاز داشت، مطالبی به آن اضافه کرده‌ایم که با فونت کامران و رنگ طوسی آن‌ها را تمایز کرده‌ایم.

۵- درس‌نامه‌ی کامل شب امتحان: این قسمت برگ برنده‌ی شما نسبت به کسانی است که این کتاب را نمی‌خوانند ☺ در این قسمت تمام آن‌چه را که شما

برای گرفتن نمره‌ی عالی در امتحان نهایی دین و زندگی ۳ نیاز دارید، تنها در ۱۵ صفحه آورده‌ایم. بخوانید و لذتش را ببرید!

بارم‌بندی درس دین و زندگی ۳

پایانی نوبت دوم، شهریور، بزرگسالان و دی‌ماه	پایانی نوبت اول	درس‌ها
۴	۵	اول
		دوم
		سوم
		چهارم
		پنجم
۳	۶	ششم
		هفتم
		هشتم
		نهم
۴	-	دهم
		یازدهم
		دوازدهم
۳	-	سیزدهم
۴	-	چهاردهم
		پانزدهم
		شانزدهم
		جمع

فهرست

آزمون	پاسخ نامه	
۲۱	۳	آزمون نیمسال اول ۱
۲۱	۴	آزمون نیمسال اول ۲
۲۲	۵	هماهنگ کشوری خرداد ۹۴ (طبقه‌بندی شده)
۲۲	۷	هماهنگ کشوری شهریور ۹۳ (طبقه‌بندی شده)
۲۳	۹	هماهنگ کشوری خرداد ۹۲ (طبقه‌بندی شده)
۲۴	۱۰	هماهنگ کشوری شهریور ۹۲ (طبقه‌بندی شده)
۲۴	۱۱	هماهنگ کشوری خرداد ۹۵ (طبقه‌بندی نشده)
۲۵	۱۳	هماهنگ کشوری شهریور ۹۴ (طبقه‌بندی نشده)
۲۶	۱۴	هماهنگ کشوری دی ۹۴ (طبقه‌بندی نشده)
۲۶	۱۶	هماهنگ کشوری خرداد ۹۳ (طبقه‌بندی نشده)
۲۷	۱۷	آزمون پوششی ۱
۲۷	۱۹	آزمون پوششی ۲
۲۸	۲۰	آزمون پوششی ۳
۲۹		درس‌نامه‌ی کامل شب امتحانی

رده	kheilisabz.com	زمان آزمون: ۹۰ دقیقه	کلیه‌ی رشته‌ها	قرآن و تعلیمات دینی ۳ (دین و زندگی)
آزمون سال سوم آموزش متوسطه (نیمسال اول ۱)				ردیف
الف) آیات و احادیث				
۱	آیه‌ی ﴿أَنَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلّٰهِ بِالْحُقْقِ فَمَنْ اهْتَدَ فَلَنْفَسُهُ﴾:	الف) به کدامیک از ویژگی‌هایی که خداوند در انسان قرار داده اشاره دارد؟	ب) یک پیام برای آن بنویسید.	۱
۰/۵	با توجه به آیه‌ی ﴿إِنَّ مِنْ شَيْعَتِهِ لَا بِرَاهِيمَ﴾، حضرت پیرو حضرت است.			۲
۰/۵	بر مبنای آیه‌ی شریفه‌ی ﴿أَنَّ الَّذِينَ عَنِ الدِّينِ لَا إِيمَانَ لَهُمْ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ اُتُوا الْكِتَابَ أَلَا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ ...﴾ چه کسانی سبب تفرقه در دین شدند؟			۳
۰/۵	پیام حدیث نقلین این است که در صورتی مسلمانان گمراه نمی‌شوند که			۴
۰/۵	ب) درست یا نادرست بودن گزاره‌های زیر را مشخص کنید.			۵
۰/۵	تعذی قرآن کریم منحصر به جنبه‌ی لفظی این کتاب آسمانی است.			۶
۰/۵	حضرت علی ع ، «عدالت اجتماعی» را رسالت پیامبران می‌شمرد.			۷
۰/۵	بنابر پیش‌بینی امام علی ع ، حاکم‌شدن بنی امیه نتیجه‌ی سستی مسلمانان در دفاع از حق بود.			۸
۰/۵	یکی از اقدامات ائمه ع در راستای مرجعیت دینی، آگاهی‌بخشی به مردم بود.			۹
۰/۵	پ) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.			۱۰
۰/۵	میزان بهره‌مندی انسان‌ها از هدایت معنوی به درجه‌ی آنان بستگی دارد.			۱۱
۰/۵	حضرت علی ع : «دبه زودی پس از من زمانی فرا خواهد رسید که چیزی پوشیده‌تر از و آشکارتر از نباشد.»			۱۲
۰/۵	امامان شیوه‌ی مبارزه با حاکمان را متناسب با برمهی ع دندند، به گونه‌ای که تفکر اصیل اسلام راستین یعنی باقی بماند.			۱۳
ت) پاسخ درست را تشخیص دهید.				
۰/۵	کدامیک از موارد زیر بیان‌گر اعجاز محتوایی قرآن کریم است؟			۱۴
۰/۵	الف) فصاحت و پلاست قرآن کریم، آغاز نزول مورد توجه همگان، حتی مخالفان، قرار گرفت.			۱۵
۰/۵	ب) قرآن کریم در چنان اوجی از معنا قرار دارد که هیچ کس نمی‌تواند حتی سوره‌ای مانند آن بیاورد.			۱۶
۰/۵	کدامیک از سخنان زیر در آخرین حج پیامبر ع از زبان ایشان جاری شد؟			۱۷
۰/۵	الف) ای مردم چه کسی به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است؟			۱۸
۰/۵	ب) همانا این علی ع ، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود.			۱۹
ث) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.				
۰/۵	الف) طاغوت:			۲۰
۰/۵	ب) حجۃ البلاغ:			۲۱
ج) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.				
۰/۵	کدام «حجت»، وسیله‌ی فهم پیام الهی است؟			۲۲
۰/۵	با توجه به سخن پیامبر ع : «جابر در هنگام پیری کدامیک از ائمه ع را دید؟			۲۳
۰/۵	چرا بر مردم واجب است که از دانش حضرت علی ع بهره ببرند و مطابق نظر ایشان عمل کنند؟			۲۴
۰/۵	حاکمان بنی امیه و بنی عباس اغلب به چه اندیشه‌هایی میدان می‌دادند؟			۲۵
۰/۵	کتاب «غیر الحکم و درر الكلم» شامل چیست؟			۲۶
ج) به سوالات زیر پاسخ تشریحی دهید.				
۱	علل حفظ قرآن کریم از تحریف را بیان کنید.			۲۷
۱	دجامعیت دین اسلام، یکی از دلایل نیاز جامعه‌ی اسلامی به ولایت و حکومت را شرح دهید.			۲۸
۱	چرا پیامبر ع در شرایطی که حتی خویشانش دعوت او را نپذیرفته بودند، جانشین خود را معین کرد؟			۲۹
۱	چرا مشکلات ناشی از ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر ع ، برای پیروان ائمه ع پیش نیامد؟			۳۰
۱	امام صادق ع در راستای انتخاب شیوه‌های درست مبارزه در دوران امامت خود چه اقداماتی انجام دادند؟			۳۱
۱۶	جمع نفره	موقع باشید		

ردیف	آزمون سال سوم آموزش متوسطه (خرداد ۹۴)	زمان آزمون: ۹۰ دقیقه	kheilisabz.com
۱	آیه‌ی شریفه‌ی: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولًاٰ بِالْهُدَىٰ وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظَهِّرَهُ عَلَى الَّذِينَ كُلُّهُمْ لَوْلَوْ كِرَةَ الْفُسْرِكُونَ» را ترجمه کنید.	(درسن ۱)	الف) آیات و احادیث:
۲	با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى...»، خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با چه چیزی هدایت می‌کند؟ به این نوع هدایت چه می‌گویند؟	(درسن ۱)	۱
۳	براساس عبارت قرآنی: «وَالَّذِينَ كَسَبُوا السُّيُّنَاتِ جَزَاءً سَيِّئَةً بِمِثْلِهَا وَ تَرَهُّبُهُمْ بِاللَّهِ...» کسانی که از تنبیلات نامشروع دنباله روی کنند و به گناه و زشتی روی آورند، چه سرانجامی خواهند داشت؟	(درسن ۱)	۲
۴	حدیث شریف: «إِنَّ تَارِثَ فِيْكُمْ كِتَابُ اللَّهِ وَ عِتْرَتِيْ مَا إِنْ تَمْسَكُمْ بِهِمَا لَنْ تَعْلَمُوا أَبَدًا» را تکمیل کنید.	(درسن ۵)	۳
۵	دریث تلقین و کلن پیشتر آیات و احادیث درس ۵، که هفتگی هستن، در بسیاری موارد به صورت تکمیل کنید، مورد سوال قرار می‌گیرند. پس مواست پیشون باشد!	(درسن ۵)	۴
۶	ب) درست یا نادرست بودن گزاره‌های زیر را مشخص کنید.		
۷	تعیین امام معصوم (ع) از طرف خداوند سبب آن شد که همه‌ی نقش‌ها و مسئولیت‌های پیامبر ادامه‌یابد. به قیه‌های کتاب (رسی توجہ کن) (فقط، همه، تمامی، بالش، هرگز)	(درسن ۷)	۵
۸	امام علی (ع) حاکم‌شدن بنی امیه را نتیجه‌ی سستی مسلمانان در دفاع از حق می‌داند.	(درسن ۷)	۶
۹	اگر معیار اصالت خانوادگی در فردی وجود نداشته باشد، ازدواج با او حرام است.	(درسن ۱۵)	۷
۱۰	عدم آشنایی زن و مرد از تفاوت‌های روحی و جسمی یکدیگر، سبب اختلاف سلیقه و انتظارات نابه‌جا از یکدیگر می‌شود.	(درسن ۱۶)	۸
۱۱	پ) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.		
۱۲	از موضوعات زیبا و شگفت‌انگیز در رابطه با قرآن کریم، عرضه‌ی آن توسط پیامبری بود.	(درسن ۱۳)	۹
۱۳	حاکمان زمان امامان بزرگوار (ع) می‌دانستند که براساس دو اصل، «عدم تأیید حاکمان» و از بین اصول پهلوگانه‌ی ولایت قاهری، دولتی اولی پیشتر وقت‌ها در سوال‌ها کثار هم‌اندازی شناسند.	(درسن ۸)	۱۰
۱۴	مردم مستولیت دارند از رهبر جامعه کنند و پای بند حکومت اسلامی باشند.	(درسن ۱۷)	۱۱
۱۵	آمادگی برای ازدواج نیازمند دوبلوغ، یکی و دیگری است.	(درسن ۱۵)	۱۲
۱۶	ت) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.		
۱۷	اگر پیامبری در مقام تعلیم و تبیین دین معصوم نباشد، چه پیامدی خواهد داشت؟	(درسن ۷)	۱۳
۱۸	چرا پایه‌گذاری یک مدرسه‌ی علمی بزرگ در مدینه، توسط امام باقر (ع) اقدامی ضروری بود؟	(درسن ۸)	۱۴
۱۹	با تحقیق در سیره‌ی پیامبر گرامی (ع) و امامان بزرگوار (ع)، مهم‌ترین حق مردم بر رهبر جامعه‌ی اسلامی چیست؟ در بعثت حقوق مردم و رهبر، علاوه بر دعوه‌ی تربیت حق مردم، بزرگ‌ترین حق را زیر داریم که البته در سفن هفت‌رث على (ع) و هور داره، مواست باشد که این‌ها رو با هم قاطی کنند	(درسن ۱۳)	۱۵
۲۰	براساس تحقیقات به عمل آمده پیرامون اکثر گناهکاران و مجرمان، یکی از راه‌های مبارزه با کژی‌ها و زشتی‌ها در جامعه چیست؟	(درسن ۱۳)	۱۶
۲۱	ث) پاسخ درست را تشخیص دهید.		
۲۲	چرا ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر برای پیروان ائمه (ع) اشکالاتی به وجود نیاورد؟	(درسن ۷)	۱۷
۲۳	الف) زیرا کسانی که به احادیث علاقه‌مند بودند فقط آن‌ها را حفظ و به دیگران منتقل می‌کردند.		
۲۴	ب) زیرا احادیث پیامبر نزد ائمه‌ی معصوم (ع) که به دور از خطاب بودند، حفظ و به پیروان ایشان منتقل شد.		

ردیف	قرآن و تعلیمات دینی ۳ (دین و زندگی)	کلیه‌ی رشته‌ها	زمان آزمون: ۹۰ دقیقه	kheilisabz.com	نمره
۱۸	آزمون سال سوم آموزش متوسطه (خرداد ۹۴)	کدام مورد، از فواید زندگه‌بودن امام زمان ﷺ، مشخص بودن پدر و مادر آن حضرت و حضور ایشان در جامعه است؟	(درسن ۱۰)	الف) پیروان آن حضرت می‌دانند که ایشان از حال مسلمانان آگاه‌اند و از فدائکاری‌ها و مجهادت مؤمنان اطلاع دارند. ب) بنا بر سخنان صریح پیامبر ﷺ و آنمه‌ی اظهار ﷺ، موعود و منجی انسان‌ها دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری علیهم السلام است.	۰/۵
۱۹	ج) کشف ارتباط	کدام پیک از گزینه‌های ستون سمت چپ به گزینه‌های ستون سمت راست مربوط است؟ (در ستون سمت چپ دو مورد اضافی است)	(درسن ۱۵)	الف) حفظ استقلال جامعه‌ی اسلامی در برابر کفار ب) جامعیت دین اسلام پ) ضرورت اجرای احکام اسلامی ت) دریافت و ابلاغ وحی ث) پذیرش ولایت الهی و پذیرفتن حاکمیت طاغوت	۰/۵
۲۰	ج) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.	اعظلهات، به ویژه اونهایی که در درسن ۱۱ مطرح شده، را فلی قوب باد بگیرا موهم هستند.	(درسن ۱۱) (درسن ۱۶)	الف) ولی فقیه: ب) صداق یا مهریه:	۱
۲۱	ج) به سوالات زیر پاسخ تشریحی دهید.	بخش اصلی رهبری امام عصر ﷺ مربوط به چیست و چگونه انجام می‌گیرد؟	(درسن ۹)	به کدام جهت تربیت حضرت علی علیه السلام از همان کودکی در دامان رسول خدا علیه السلام آغاز گردید؟	۱/۵
۲۲		پیامبران الهی برای «تحقیق وعده‌های الهی» در پایان تاریخ از چه طرح خاصی سخن گفته‌اند؟	(درسن ۱۰)		۱
۲۳		بنابر عهدنامه‌ی مالک اشتر، اگر حاکم اسلامی با مقام و قدرتی که دارد، دچار تکبر یا خودبزرگ‌بینی شود، چه باید پکند؟ چرا؟	(درسن ۱۲)	فرمان‌های حضرت علی علیه السلام در عهدنامه‌ی مالک اشتم موضع، می‌توانی به عورت پرور علیه السلام فرمان و علیت اون را برای فورت مهذا کنی تا بینت به ذهن بسپریشون	۱
۲۴		عزت و شکست‌ناپذیری انسان در دو مورد ضروری است، آن دو مورد را بنویسید.	(درسن ۱۳)	آثار و نتایج تشکیل خانواده، در رشد اخلاقی و معنوی پسر و دختر را بنویسید.	۱
۲۵		چرا امیر مؤمنان علی علیه السلام فرماید: «جهاد زن، شوهرداری در بهترین شکل آن است؟»	(درسن ۱۴) (درسن ۱۶)		۱
۲۶		موفق باشید	جمع نمره		۲۰

ردیف	قرآن و تعلیمات دینی ۳ (دین و زندگی)	کلیه‌ی رشته‌ها	زمان آزمون: ۹۰ دقیقه	kheilisabz.com	نمره
	آزمون سال سوم آموزش متوسطه (خرداد ۹۵)				
۱	الف) آیات و احادیث	آیه‌ی شریفه‌ی: «رَبَّنَا أَغْفِرْ لِي وَ لِوَالَّدِي وَ لِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُولُ الْحِسَابُ» را ترجمه کنید.	۱		
۲		با توجه به عبارت قرآنی: «وَ مَا أَوْتَ النَّبِيُّونَ مِنْ رِبِّهِمْ لَا تَفَرُّ بَيْنَ أَخْدِ مِنْهُمْ وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ» چه کسی هدایتشده‌ی واقعی است؟	۲		
۳		با توجه به عبارت قرآنی: «اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ»، خداوند مسئولیت پیامبری را بر عهده‌ی چه کسانی قرار می‌دهد؟	۳		
۴		آیه‌ی شریفه‌ی: «إِنَّمَا وَزُوْلَهُ وَ النَّبِيُّونَ أَعْنَمُوا الْذِينَ يَقْبِلُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزُّكَارَ وَ هُمْ» را تکمیل کنید.	۴		
۵		براساس حدیث شریف: «كُونُوا لَنَا زَيْنًا وَ لَا تَكُونُوا عَلَيْنَا سَيِّنًا» شیعه با عمل خود سبب چه چیزی می‌شود؟	۵		
	ب) درست یا نادرست بودن گزاره‌های زیر را مشخص کنید.				
۶		جامعیت قرآن به گونه‌ای است که فقط از امور معنوی و رابطه‌ی انسان با خدا سخن می‌گوید.	۶		
۷		حضور سازنده و فعال و اظهارنظر درباره‌ی مسائل نو و تبیین معارف اسلامی از اقدامات مرتعیت دینی ائمه‌ی اطهار برای مسلمانان بود.	۷		
۸		اگر جوان با پاکدامنی وارد زندگی مشرک با همسرش شود، راه رسیدن به بهشت را برای خود و فرزندان خود بسیار هموار می‌کند.	۸		
۹		اگر زن درآمد اقتصادی داشته باشد، مالک آن است و تأمین برخی هزینه‌های زندگی بر عهده‌ی او است.	۹		
	پ) جملات زیر را کلمات مناسب تکمیل کنید.				
۱۰		کسی می‌تواند انسان را در پاسخ‌گویی درست ب نیازهای برتر رهنمون شود که آگاهی کاملی از انسان و چگونگی زندگی او در داشته باشد.	۱۰		
۱۱		حضرت فاطمه‌ی زهرا ﷺ جزء هستند و دارای علم و عصمت کامل می‌باشند و پیروی از کلام و رفتار ایشان بر همه‌ی مسلمانان است.	۱۱		
۱۲		در نتیجه‌ی خروج جریان رهبری از مسیر، جانشینی رسول خدا به دست کسانی افتاد که با آن حضرت با مبارزه کرده بودند.	۱۲		
۱۳		قرآن کریم عزت را پس از خدا برای که بنده‌ی خالص او است و پس از آن برای می‌داند.	۱۳		
	ت) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.				
۱۴		چرا برای مردم واجب است که از دانش حضرت علی ؑ بهره ببرند و مطابق نظر ایشان عمل کنند؟	۱۴		
۱۵		در چه صورت در عصر غیبت، مشکلات و توطئه‌های دشمنان ریشه‌ی مسلمانان و شیعیان را قطع خواهد کرد؟	۱۵		
۱۶		چرا اداره‌ی جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکان پذیر است؟	۱۶		
۱۷		حمایت حکومت اسلامی و دینداران از محرومان و مستضعفان جهان در عصر غیبت، سبب چه چیزی می‌شود؟	۱۷		
۱۸		بنابر عهده‌نامه‌ی مالک اشتر، چرا حاکم اسلامی باید به رفع مشکلات طبقات محروم توجه پیشتری نماید؟	۱۸		
۱۹		چرا خداوند حدد و مرز چگونگی بهره‌مندی از تمایلات دانی را مشخص کرده است؟	۱۹		
	ث) پاسخ درست را تشخیص دهید.				
۲۰		کدام گزینه به ترتیب شیوه‌ی مبارزاتی امام سجاد، امام صادق و امام موسی کاظم ؑ است؟	۲۰		
	الف) تدریس معارف اصیل اسلامی، پایه‌گذاری مدارس علمی، تداوم مبارزه در قالب تقیه				
۲۱		ب) تجدید بنای سازمان تشیع، توسعه‌ی مدارس علمی، تداوم مبارزه در قالب تقیه هنگامی «حق» در میان جامعه ارزشمند می‌شود که	۲۱		
	الف) مردم وظیفه‌ی خود را نسبت به حاکم انجام دهند و حاکم نیز حق مردم را ادا کند.				
۲۲		ب) حاکمان اصلاح پذیرند و نیکو گردند. خانواده‌ی مورد خداوند، خانواده‌ای است که	۲۲		
	الف) بر محور محبت پایه‌گذاری شده و اعضای خانواده در سایه‌ی آن به پیشرفت برسند.				
۲۳		ب) بر محور ایمان پایه‌گذاری شده و اعضای خانواده می‌توانند در سایه‌ی آن به سعادت برسند.	۲۳		
	چ) کشف ارتباط				
	کدامیک از گزینه‌های ستون سمت چپ به گزینه‌های ستون سمت راست مربوط می‌باشد؟ (در ستون سمت چپ دو مورد اضافی است.)				
۰/۵	۱- تعلیم و تبیین جزئیات احکام و قوانین توسط پیامبر ؓ	الف) ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد			
۰/۵	۲- عدم وجود الگوهای دارای ارزش‌های الهی	ب) دریافت و ابلاغ وحی			
۰/۵	۳- بیانگر پیروی از امام عصر ؓ	پ) گریه و دعا			
		ت) مرتعیت دینی			
		ث) مراجعه به عالمان دین و تبعیت از آن‌ها			
	چ) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.				
۰/۵	الف) قاعده‌ی نفی سبیل:				
۰/۵	ب) مهریه یا صدق:				

ردیف	قرآن و تعلیمات دینی ۳ (دین و زندگی)	کلیه‌ی رشته‌ها	زمان آزمون: ۹۰ دقیقه	kheilisabz.com	نمره
۲۵	ح) به سوالات زیر پاسخ تشریحی دهید.	امام حسن عسکری <small>ع</small> برای حفظ و معرفی امام عصر <small>ع</small> چه کارهایی انجام دادند؟	آزمون سال سوم آموزش متوسطه (خرداد ۹۵)		
۲۶	کسانی که هنگام ظهور سرشار از یقین و اهل جهاد و پیکار هستند، قبل از ظهور، خود را چگونه آماده کرده‌اند؟				
۲۷	چرا ولی فقیه باید دارای «شجاعت و قدرت روحی» باشد؟				
۲۸	لفظ «جمهوری» در کنار «اسلامی»، بیانگر چه ویژگی‌هایی از حکومت کشور ما است؟				
۲۹	انسانی که مقام عزت نفس و شکستن‌پذیری آن را کسب کرده، دارای چه توانایی‌هایی است؟				
۳۰	چرا نیازهای هر یک از زن و مرد در چهار چوب ازدواج و انس با یکدیگر برطرف می‌شود؟				
۲۰	جمع نمره	موفق باشید			

۱) آزمون نیم سال اول

۲۵- امام صادق (ع) با توجه به وجود شرایط مناسب، مبارزه‌ی خود را لعنی ترک در در فرسته‌ای مناسب از جمله در روز عرفه در مراسم حج، حق حکومت را از آن خود اعلام کرد. حتی به زید بن علی، عمومی خود اجازه‌ی قیام داد. ایشان در تمام دوران امامت خود، مدرسه‌ی علمی را که امام باقر (ع) پایه‌گذاری کرده بود، توسعه داد و هزاران شاگرد را در رشته‌های مختلف معارف اسلام تربیت کرد. (۱۰۵)

(صفحه‌ی ۱۰)

۱- الف) قدرت اختیار و انتخاب (۰/۰)

ب) اکنون که خداوند انسان‌ها را هدایت کرده، اگر کسی راه سعادت را انتخاب نکند، عاقب آن بر عهده‌ی خودش است. (۰/۰)

۲- حضرت ابراهیم پیرو حضرت نوح (ع) است. (۰/۰)

۳- کسانی که به حقیقت آگاه بودند اما با سرکشی و کفر به آیات الله، دست به این کار زدند. (۰/۰)

۴- از هر دو نقل (قرآن و عترت) پیروی کنند. (۰/۰)

۵- نادرست (منحصر به یکی از دو جنبه‌ی لفظی و محتوایی نیست). (۰/۰)

۶- درست (۰/۰)

۷- درست (۰/۰)

۸- نادرست (آگاهی پخشی به مردم مربوط به اقدامات ولایت ظاهري است). (۰/۰)

۹- چگونه زیستن (کشف راه درست زندگی) - فکور و خردمند (۰/۰)

۱۰- ایمان - عمل (۰/۰)

۱۱- حق - باطل (۰/۰)

۱۲- شرایط زمان - تشیع (۰/۰)

۱۳- ب (۰/۰)

۱۴- الف (۰/۰)

۱۵- الف) کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که خداوند آن‌ها را تعیین نکرده و فرمان و قانونشان نشأت‌گرفته از قرآن نیست، (طاغوت، نامیده می‌شوند. (۰/۰)

ب) حجۃ‌البلاغ: همان حجۃ‌الوداع، یعنی آخرین حج پیامبر (ص) است که در آن، واقعه‌ی غدیر رخ داد. (۰/۰)

۱۶- عقل (حجت درونی)، وسیله‌ی فهم پیام الله است. (۰/۰)

۱۷- امام محمد بن علی (ع) (امام باقر (ع)) (۰/۰)

۱۸- زیرا ایشان راه رسیدن به علم پیامبر است و بهره‌مندی از علم پیامبر بر همه واجب است. (۰/۰)

۱۹- به اندیشه‌هایی که به قدرت آنان کمک می‌کرد. (۰/۰)

۲۰- شامل یازده هزار سخن کوتاه از حضرت علی (ع) (۰/۰)۲۱- در پرتو عنایت الله وبا اهتمامی که پیامبر (ص) در جمع آوری و حفظ قرآن داشت و با تلاش و کوشش مسلمانان در دوره‌های مختلف، این کتاب دچار تحریف نشد. (۰/۰)

۲۲- اسلام یک دین کامل و دربردارنده‌ی هدایت انسان در همه‌ی ابعاد فردی و اجتماعی است. از آن جایی که حیات فردی و اجتماعی انسان امری به هم پیوسته و کاملاً مرتبط با یکدیگر است، برنامه‌ی هدایت وی نیز باید جامع و دربرگیرنده‌ی هر دو جنبه‌ی حیات انسان باشد. مهم‌ترین بخش زندگی اجتماعی، حکومت و اداره‌ی جامعه و تنظیم روابط سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است. چگونه ممکن است یک دین کامل، از این بخش زندگی که بر همه‌ی بخش‌ها تأثیر جدی می‌گذارد، غافل بماند و مردم را به یک نظام حکومتی درست راهنمایی نکند! (۰/۰)

۲۳- این اقدام پیامبر (ص) نشان می‌دهد که اولاً: جانشین پیامبر چنان اهمیتی دارد که از همان روزهای اول دعوت، باید برای مردم مشخص شود. ثانیاً: جانشینی پیامبر (ص) ویزگی‌هایی دارد که نمی‌توان آن را به انتخاب مردم و اگذار کرد؛ به همین جهت باید از همان ابتدا به مردم معرفی شود تا مردم آن جانشین پیامبر را بشناسند. (۰/۰)۲۴- زیرا احادیث پیامبر (ص) نزد ایشان حفظ شده بود و شیعیان این احادیث را از طریق این بزرگواران که خود انسان‌هایی معصوم و به دور از خطاب‌بودند و سخنانشان مانند رسول خدا (ص) معتبر و موثق بود، به دست می‌آورند. (۰/۰)

۲۱- مربوط به ولایت معنوی است. (۱۵/۰) ایشان به اذن خداوند از احوال انسان‌ها آگاه است (۱۱۴) (صفحه) به صورت‌های مختلف، افراد مستعد و به ویژه شیعیان و محبان خویش را از کمک‌های معنوی برای رشد و تعالیٰ برخوردار می‌سازد. (۷۸/۰)

۲۲- این تربیت بدان جهت بود که حضرت علی علیه السلام پس از رسول خدا صلوات الله علیه و آله و سلم راه آن حضرت را ادامه دهد (۱۵/۰) و با تکیه بر دانش الهی خود، مردم را در زمینهٔ احکام و معارف دینی هدایت کند. (۵/۰) (صفحه) ۷۹

۲۳- آنان می‌گویند که در پایان تاریخ، در حالی که شرایط کاملاً آمده شده است، یک ولی الهی ظهور می‌کند (۱۵/۰) و حکومت جهانی و عادلانه‌ای تشکیل می‌دهد که فقط براساس دین خدا اداره می‌شود. (۵/۰) (صفحه) ۱۲۰

۲۴- به بزرگی حکومت خداوند بنگرد. (۱۵/۰) زیرا اورا از سرکشی نجات می‌دهد (۱۵/۰) تندروی اورا فرمی نشاند (۱۵/۰) و عقلش را به جایگاه اصلی باز می‌گرداند. (۵/۰) (صفحه) ۱۴۶

۲۵- ۱- در برابر خواسته‌های نامشروع درونی که سبب روی‌آوردن ما به گناه می‌شوند. (۵/۰) ۲- در برابر دشمنان ظالم و ستمگر بیرونی که می‌خواهند در مقابل ظلم آنان تسلیم باشیم و ذلت را پیدا نماییم. (۵/۰) (صفحه) ۱۵۹

۲۶- زمینه‌های فساد را از خود دور می‌کنند، مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌نمایند، مهر و عشق به همسر و فرزندان را در خود پرورش می‌دهند، ایثار و از خود گذشتگی برای دیگری را تمرين می‌کنند، وفاداری، خُسن خلق، ... و پسیاری از صفات اخلاقی دیگر را در خود پدید می‌آورند. (ذکر جهار مژده هر ۲۵/۰) (صفحه) ۱۸۵

۲۷- زیرا همان طور که جهاد در جهه، کشور را از هجوم بیگانه حفظ می‌کند، (۱۵/۰) شوه‌داری نیز کانون خانواده را از هجوم گناهان و ناملایمات نگه می‌دارد (۱۵/۰) و جامعه را در مقابل فساد، آسیب‌ناپذیر می‌نماید. (۱۵/۰) (صفحه) ۱۵۰

ازمون خرداد ۹۴

۱- او کسی است که پیامبر را با هدایت و آیین حق فرستاد (۰/۰) تا آن را بر همه‌ی آیین‌ها چیره گرداند، هرچند مشرکان نخواهند. (۰/۰) (صفحه) ۱۳۳

۲- ویگی‌ها و خصوصیاتشان (۰/۰) هدایت خاص (۰/۰)

۳- خواری و ذلت چهره‌شان را می‌پوشاند، (۰/۰) یعنی ذلت در برابر گناه (۰/۰) (صفحه) ۱۶۰

۴- الشقّلین (۰/۰) آهل بیتی (۰/۰) (صفحه) ۵۷

۵- نادرست (۰/۰) قلمرو اول، یعنی «دریافت و ابلاغ وغیره» از امام پیدا نمی‌کند. (صفحه) ۳۱

۶- درست (۰/۰)

۷- نادرست (۰/۰) آنکه معیار ایمان در فردی و پیور نراشته باشد، ازدواج با او هرام است. (صفحه) ۱۸۸

۸- درست (۰/۰)

۹- اعجاز (معجزه‌بودن) (۰/۰) امی (درس نخوانده) (۰/۰)

۱۰- معرفی خویش به عنوان امام بر حق (۰/۰)

۱۱- تبعیت (پیروی - اطاعت) (۰/۰) - قوانین و مقررات (۰/۰)

۱۲- جنسی (۰/۰) - عقلی و فکری (۰/۰)

۱۳- امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود (۰/۰) و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود. (۰/۰) (سلب اعتماد مردم به بین)

۱۴- به علت ظهور فرقه‌های گوتانگون در جهان اسلام (۰/۰) (صفحه) ۱۰۴

۱۵- تربیت و هدایت مردم به دین حق و سعادت حقیقی (۰/۰) (صفحه) ۱۴۵

۱۶- افزایش عزت نفس انسان‌ها و حفظ کرامت آن‌هاست. (۰/۰) زیرا تحقیقات نشان می‌دهد آنکه گناهکاران و مهرمان افسوس‌آور هستند که عزت نفس فور را از دست داره و تغییر شده‌اند. (صفحه) ۱۶۴

۱۷- ب (زیرا احادیث پیامبر صلوات الله علیه و آله و سلم نزد ائمه رض که به دور از خطاب بودند حفظ شده و به پیروان ایشان منتقل گردید). (۰/۰)

۱۸- الف) ایشان از حال مسلمانان آگاه‌اند و از فدایکاری‌ها و مجاهدت مؤمنان اطلاع دارند. (۰/۰) از دیگر موارد این است که عزماهه‌ی فریب‌کاری که پیواده فور را مهربی معرفی کند، به زوری شناخته می‌شود و مردم هوشیار فریب او را نمی‌پویند. پیروان آن هنرمند اساس می‌کنند می‌توانند با امام هاضم و تأثیر فور سلن گلوبیند و خواسته‌های فور را با او در میان گذارند. هامعه به صورت‌های گوتانگون از هدایت امام و ولایت معنوی برخوردار می‌گردد.

۱۹- ۱- پ: ضرورت اجرای احکام اسلامی (۰/۰) ۲- ب: جامعیت دین اسلام (۰/۰) ۳- ب: حفظ استقلال جامعه‌ی اسلامی در برابر کفار (۰/۰)

۲۰- الف) از میان فقهان دارای شرایط، آن کس که توانایی لازم برای بیانی و اداره حکومت را دارد، رهبری جامعه را به دست می‌گیرد (۰/۰) و به پیاده کردن قوانین الهی در جامعه اقدام می‌کند. (۰/۰) (صفحه) ۱۳۷

ب) در پیمان زناشویی، مرد به نشانهٔ ارزشی که برای زن قائل است (۰/۰) و اعلام صداقت خود در محبت به همسر، معهده می‌شود که هدیه‌ای را به عنوان «مهر» به زن تقدیم کند. (صفحه) ۱۹۸ (۰/۰)

قرآن کریم از دو کلمه‌ی نهله: هدیه و پیشکش و هراق، نشانهٔ همراهی و راستی، برای همراه استفاده گرده است.

﴿ازمون خرداد ۹۵﴾

۱- پروردگارا مرا و پدر و مادرم و مؤمنان را روزی که حساب بر پا می شود، بیامرز. (۱)

(صفحه‌ی ۱۸۵)

۲- کسی که به همه‌ی پیامبران ایمان داشته باشد (۰/۲۵) و میان آنان تفرقه نیندازد. (۰/۲۵)

(صفحه‌ی ۲۴)

۳- کسانی که توانایی و ویژگی انجام این مسئولیت (نبوت) را دارند. (۰/۵)

(صفحه‌ی ۲۶)

۴- وَلِيُّكُمُ اللَّهُ رَأْيُهُنَّ (۰/۲۵) رائعنون

(صفحه‌ی ۵۹)

۵- سبب علاقمندی مردم جهان به پیامبر اکرم ﷺ و اهل بیت ایشان ﷺ می شود. (۰/۵)

(صفحه‌ی ۸۳)

۶- نادرست (۰/۰)

(صفحه‌ی ۴۳)

۷- درست (۰/۰)

(صفحه‌ی ۱۰۰)

۸- نادرست (۰/۰)

(صفحه‌ی ۱۷۶)

۹- درست (۰/۰)

(صفحه‌ی ۲۰۰)

۱۰- خلق (۰/۰) - آخرت (۰/۰)

(صفحه‌ی ۱۱۳)

۱۱- اهل بیت (۰/۰) - واجب (۰/۰)

(صفحه‌ی ۷۵)

۱۲- امامت (۰/۰) - نفرت و کینه (۰/۰)

(صفحه‌ی ۸۸)

۱۳- رسول خدا (۰/۰) - مؤمنین (۰/۰)

(صفحه‌های ۱۶۱ و ۱۶۰)

۱۴- زیرا ایشان راه رسیدن به علم پیامبر ﷺ است و بهره‌مندی از علم پیامبر هم بر همه واجب

(صفحه‌ی ۷۹)

۱۵- در صورتی که لطف و محبت امام عصر ﷺ و کمک و دستگیری ایشان نباشد. (۰/۰)

(صفحه‌ی ۱۱۲)

۱۶- برای این که جامعه دچار هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی نشود. (۰/۰)

(صفحه‌ی ۱۳۸)

۱۷- موجب تقویت جبهه‌ی حق در دنیا می شود (۰/۰) و ما را به حکومت عدل جهانی

نیز دیگتر می سازد. (۰/۰)

۱۸- زیرا این گروه (طبقات محروم)، بیشتر از دیگران به عدالت نیازمند هستند. (۰/۰)

(صفحه‌ی ۱۴۷)

۱۹- تا انسان بتواند تمایلات عالی را در خود رشد دهد و به کمال رساند. (۰/۰)

(صفحه‌ی ۱۶۳)

۲۰- ب (تجدید بنای سازمان تشیع، توسعه‌ی مدارس علمی، تداوم مبارزه در قالب تقیه)

(صفحه‌های ۱۰۴ و ۱۰۵)

۲۱- الف (مردم وظیفه‌ی خود را نسبت به حاکم انجام دهنند و حاکم نیز حق مردم را ادا کند).

(صفحه‌ی ۱۴۸)

۲۲- ب (بر محور ایمان پایه‌گذاری شده و اعضای خانواده می توانند در سایه‌ی آن به سعادت

برسند). (۰/۰)

(صفحه‌ی ۱۸۶)

۱-۲۳ ت: مرجعیت دینی (۵/۰)

۲ الف: ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد (۵/۰)

۳ ث: مراجعه به عالمان دین و تبعیت از آن‌ها (۵/۰)

۴-۲۴ الف- قرآن کریم از مسلمانان می‌خواهد که سلطه‌ی بیگانگان را پذیرند و زیر بار آن‌ها

نروند؛ این حکم قرآنی را «قاعدۀ نفی سبیل»، می‌گویند. (۵/۰)

ب- در پیمان زناشویی، مرد به نشانه ارزشی که برای زن قاتل است (۵/۰) و اعلام صداقت

خود در محبت به همسر (۵/۰) متعهد می‌شود که هدیه‌ای را به عنوان «مهر» یا «صداق»، به زن

تقدیم کند. (۱۹۸)

۵-۲۵ امام عسکری (ع) در این مدت، ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم بر قتل امام

عصر (ع) داشتند، حفظ نمود (۵/۰) و با آن که در محاصره‌ی نیروها و جاسوسان حاکمان بود،

ایشان را به پاران نزدیک و مورد اعتماد خود نشان می‌دادند و به عنوان امام بعد از خود معرفی

می‌کردند. (۱۰۸)

۶-۲۶- کسانی که تمرين گرده و در صحنه‌ی فعالیت‌های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل،

حضوری فعال داشته باشند (۵/۰) و با استادگی و مقاومت در مقابل شیاطین درون و برون،

ویژگی‌هایی چون عزت نفس، بلندهمتی و پاکدامنی را در خود پرورانده باشند. (۵/۰)

(۱۲۵)

۷-۲۷- تا پدون ترس و واهمه، با دشمنان دین مبارزه کند. (۵/۰) در اجرای احکام دین از کسی

ترسد و با قدرت، در مقابل تهدیدها پایستد و پایداری کند. (۵/۰)

۸- بیانگر آن است که مردم ایران با قیام و انقلاب خود، جمهوری اسلامی را بر پا کرددند و

به قانون اساسی که شکل حکومت و خطوط کلی آن را تعیین می‌کند، رأی دادند (۵/۰) و با

شرکت دائم در انتخابات ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی، مجلس خبرگان رهبری و

شوراهای شهر و روستا، هم در امور کشور دخالت می‌کنند و هم پایبندی خود را به اصل نظام

جمهوری اسلامی و قانون اساسی نشان می‌دهند. (۵/۰)

(۱۴۹)

۹- انسانی که نفس خود را عزیز و شکست‌ناپذیر گرده، توانایی کنترل هوس‌ها و تمایلات

نایه‌جای خود را دارد (۵/۰) و در مقابل تحریک و تشویق دیگران به گناه، استادگی می‌کند و

به آن‌ها پاسخ نه می‌دهد. (۵/۰)

۱۰- زیرا این نیازها به گونه‌ای است که اگر فردی از راههای نامشروع، نیاز جنسی خود را

برطرف کند و غرق در آلودگی‌های جنسی باشد، اما مجرد و بدون همسر زندگی کند، باز

هم بی‌قراری و ناارامی او را آزار می‌دهد که فقط با ازدواج و بودن در کنار همسر و انس با او

(۱۷۹)

برطرف می‌شود. (۱)

درس اول

ایات درس اول

﴿اَهِيَا الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ؛ صِرَاطُ الَّذِينَ آتَعْنَاهُمْ، غَيْرُ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الظَّالِمِينَ﴾

﴿تَحْمِلُهُمْ مَا رَأَوْهُ رَاهِنَةً﴾ ما را به راه راست هدایت کن، راه کسانی که به آنها نعمت داده ای، نه مورد

خشش واقع شدگان و نه گمراهان

﴿خَوَاسِطٌ﴾ خواست هر انسان خردمند از خداوند این است که راه مستقیم سعادت را به

او نشان دهد. ﴿تَنْتِيجَهُ نَدَاشْتَنَ اِيْنَ دَرَخَوَاسِطَ﴾ نتیجه‌ی نداشت این درخواست، سرگردانی و حیرانی یا سقوط در انحراف و گناه است.

﴿فَالَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى﴾

﴿تَحْمِلُهُمْ﴾ گفت: پروردگار ما کسی است که به هر چیزی آفرینش آن را عطا کرد، سپس

هدایت کرد.

﴿هَدَايَتٌ عَمُومِيٌّ﴾ هدایت عمومی، خداوند همه‌ی مخلوقات را هدایت می‌کند. ﴿خَدَائِي جَهَانَ﴾

آفریدگاری حکیم است: یعنی هر موجودی را برای هدف معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می‌فرماید.

﴿سَيِّدُ اَسْمَاءِ رَبِّكَ الْأَعْلَى الَّذِي خَلَقَ فَسَوْئَ وَالَّذِي قَدَرَ فَهَدَى﴾

﴿تَحْمِلُهُمْ﴾ نام پروردگار والاتر را منزه بدار همان که آفرید، سپس آراست و آن که اندازه‌گیری کرد، سپس هدایت نمود.

﴿هَدَايَتٌ خَاصَّهٗ﴾ هدایت خاصه: خداوند هر دسته از مخلوقات را مناسب با ویژگی‌ها و خصوصیاتشان هدایت می‌کند. ﴿هَرُّ مُوْجُودٍ سَامَانَدِهٗ وَ تَقْدِيرٌ خَاصَّهٗ دَارَدَ﴾

هدایت هر موجودی مناسب با سامان‌دهی و تقدیر آن موجود است.

﴿رَسُلًا مَبْشِّرِينَ وَمُؤْنِذِينَ لِتَلَاءِيْكُونَ لِلثَّالِثِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّشْلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾

﴿هَدَايَتٌ وَيَزَهَى﴾ انسان، با رسال پیامبران ﴿اتمام حجت خداوند، اکنون که خداوند پیامبران را فرستاده و انسان‌ها را هدایت کرده، کسی نمی‌تواند در قیامت بهانه و دستاویز داشته باشد.

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحُقْقِ فَمَنْ أَهْتَدَ فَلَئِنْفِسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضْلُلُ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوْكِيلٌ﴾

﴿هَدَايَتٌ وَيَزَهَى﴾ انسان، با نزول کتاب ﴿اختیار انسان، اکنون که خداوند انسان‌ها را هدایت کرده، اگر کسی راه سعادت را انتخاب نکند عواقب آن بر عهده‌ی خودش است.

﴿وَقَالُوا أَخْمَدَ لِلَّهِ الَّذِي هَدَا إِلَيْهَا وَمَا كَانَ لِيَهُ شَدِيدٌ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ﴾

﴿تَحْمِلُهُمْ﴾ و گفتند سپاس برای خداوند است، کسی که ما را به این (نعمت‌های بهشت) هدایت کرد و ما هرگز هدایت نمی‌شیم اگر خدا ما را هدایت نمی‌کرد.

خلاصه‌ی درس اول

نیازهای انسان، طبیعی و غریزی، نیازهای برتر،

ویژگی‌های نیازهای برتر،

فراتر از سطح زندگی روزمره و نیازهای طبیعی است.

به تدریج به دل‌مشغولی و حتی درد متعالی تبدیل می‌شود و قرار و آرام را از انسان می‌گیرد. این دل‌مشغولی و درد نشانه‌ی بیداری و هوشیاری و ورود به وادی انسانیت است.

نیازهای برتر انسان

۱- درک هدف زندگی

انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند» و کدام هدف به زندگی اش معنایی متعالی می‌دهد.

اگر انسان به هدف حقیقی نرسد:

عمر خود را از دست داده و سعادت و خوش‌بختی را هم به دست نیاورده است.

۲- درک آینده‌ی خوش

عقل انسان او را به این درک می‌رساند که: بنابر عدل و حکمت خداوند، مرگ نابود‌گننده و پایان همیشگی زندگی او نیست و آینده‌ی روش در انتظار اوست.

۳- کشف راه درست زندگی

راه زندگی یا «چگونگی زیستن» ارتباط دقیقی با دو نیاز قبل دارد و دل‌مشغولی اصلی انسان‌های فکور و خردمند بوده است.

پاسخ به نیازهای برتر

برای این که پاسخ به این نیازها اطمینان پخش و راه‌گشا باشد، باید: **۱- همه‌جانبه باشد.**

علت: ارتباط کامل و تنگاتنگ ابعاد وجودی انسان که نمی‌توان برای هر یک برنامه‌ریزی جدا کرد.

۲- کاملاً درست و قابل اعتماد باشد.

علت: پاسخ مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، اما عمر محدود انسان با وجود راه‌های پیشنهادی زیاد و گوناگون برای این تجربه کافی نیست.

۳- هدایت عمومی

تعیف: خدای جهان آفریدگاری حکیم است، یعنی هر موجودی را برای هدف معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می‌فرماید. آفرینش بی‌هدف، نشانه‌ی نقص و ضعف و ناآگاهی است و این ویژگی‌ها نمی‌تواند در خداوند باشد. پس هدایت یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.

۴- هدایت ویژه‌ی انسان

ویژگی‌های انسان (یعنی توانایی تفکر و تعلق و قدرت اختیار و انتخاب): **۱- سبب تمايز او از سایر موجودات است.**

۲- متناسب با هدف خلقت او یعنی تقرب به خداست.

تعیف: حرکت اختیاری، انسان می‌تواند هدف درست را تشخیص دهد **۳- آن را برگزیند** **۴- به سویش حرکت کند.**

دو چراغ برای تشخیص هدف و راه رسیدن به آن:

۵- عقل در درون وجود انسان (به تعبیر امام کاظم علیه السلام، حجت آشکار)

۶- فرستادگان الهی در بیرون (به تعبیر امام کاظم علیه السلام، حجت آشکار)

انسان به کمک عقل خود بسیاری از مجهولات و مسائل بین‌الملل پاسخ کامل بدهد و نیازمند هدایت الهی است.

سخن امام کاظم علیه السلام به شاگرد خود هشام بن حکم: «ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن که این بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.»

۷- عقل، وسیله‌ی فهم پیام الهی است.

درس دوم

ایات درس دوم

﴿أَشْرَعْ لَكُمْ مِنَ الَّذِينَ مَا وَصَّيَ بِهِ نَوْحًا وَالَّذِي أَوْخَيْنَا إِلَيْكُمْ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الَّذِينَ وَلَا تَسْقُرُوهُمْ فِيهِ كَبُرَ الْمُشْرِكُونَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَعْلَمُ أَلِيْهِ مَنْ يَسْأَلُ وَيَعْلَمُ أَلِيْهِ مَنْ يَنْبِئُ﴾

تعیف: دین الهی یکی است و خداوند از پیامبران خواسته این دین را به پا دارند و در آن اختلاف نکنند.

تعیف: «قالوا كونوا هوداً أوَّلَ نَصْارَى تَهَدُوا قُلْ بِلْ مِلَّ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قُولوا أَمَّا بِاللَّهِ... وَمَا اوتَى الْبَيْتَوْنَ مِنْ زَيْهَمَ لَأَنْفَرُّتُ بَيْنَ أَخْدِ مِنْهُمْ وَتَحْنَ لَهُ مُسْلِمُونَ»

حدیث پیامبر ﷺ: «ئَخْنُ معاشرِ الْأَبْيَاءِ أَمْرُنَا تَكَلُّمُ النَّاسُ عَلَى قُدْرِ عَقْوِلِهِمْ»؛ ما انبیاً مأمور شده‌ایم که با مردم به اندازه‌ی فهم و درکشان سخن بگوییم.

۳- از بین رفتن یا تحریف تعلیمات پیامبر پیشین:

به دو علت تعلیمات پیامبران از بین می‌رفت یا تحریف می‌شد:

۱) ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی

۲) عدم توسعه‌ی کتابت

○ منشاً اصلی اختلاف و چندینی از نظر قرآن کریم:

آن دسته از رهبران دینی هستند که به خاطر حفظ مقام و موقعیت و منافع خود در برابر دعوت پیامبر جدید استادند و پیامبری اورا انکار کردند.

ویژگی‌های پیامبران

وحوی ۱) اعجاز ۲) عصمت

۱- وحی: در قرآن برای موارد مختلف به کار رفته است. عالی‌ترین درجه‌ی آن مخصوص پیامبران است و به معنای القای معانی و معارف به قلب پیامبر از سوی خداوند و سخن‌گفتن خداوند و جبرئیل با اوست.

۲- اعجاز: کارهای خارق‌العاده‌ای که پیامبران از جانب خداوند انجام می‌دهند تا مردم دریابند آنها با خداوند ارتباط دارند و از طرف او مأمور به پیامبری شده‌اند.

قرآن کریم آن را «آیت» می‌نامد ← نشانه و علامت نبوت

دانشمندان آن را «معجزه» می‌نامند ← آشکارکننده‌ی عجز سایر افراد

۳- عصمت: پیامبر زمانی می‌تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد که: ۱) تحت تأثیر هوای نفسانی قرار نگیرد و ۲) مرتكب گناه و خطأ نگردد.

عصمت در حوزه‌ی مسئولیت‌های رسالت از همه ضروری تر است؛ زیرا:

○ اگر پیامبری در دریافت و ابلاغ وحی معموم نباشد ← ۱) دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و ۲) امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.

○ اگر پیامبری در مقام تعلیم و تبیین دین معموم نباشد ← ۱) امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود و ۲) اعتماد مردم به دین از دست می‌رود.

○ اگر پیامبری در هنگام اجرای فرمان‌های الهی معموم نباشد ← ۱) امکان دارد کارهایی مخالف دستورات الهی انجام دهد و ۲) مردم از او سرمشق گرفته و به گمراهی و انحراف مبتلا شوند.

مصنویت از گناه و خطأ در پیامبران

پیامبران با وجود مقام و منزلتی که دارند، انسان‌اند و کارهای خود را با اختیار انجام می‌دهند و چنان مرتبه‌ای از ایمان و تقوا دارند که هیچ‌گاه به سوی گناه نمی‌روند. همچنین از چنان بینش عمیقی برخوردارند که گرفتار خطأ و اشتباه نمی‌شوند.

عوامل ختم نبوت و بی‌نیازی از کتاب جدید

۱- آمادگی جامعه‌ی بشری برای دریافت برنامه‌ی کامل زندگی:

در عصر نزول قرآن، انسان وارد دوره‌ی بلوغ فکر شده و عقل بشریت به میزانی رسیده بود که بتواند کامل ترین برنامه را دریافت کند.

۲- حفظ قرآن کریم از تحریف:

به علت: ۱) عنایت الهی ۲) اهتمام پیامبر ﷺ در جمع آوری و حفظ قرآن ۳) تلاش و کوشش مسلمانان در همه‌ی دوره‌ها، قرآن تحریف نشده و تغییر نکرد و در نتیجه نیاز به تکمیل و تصحیح، ندارد و جاودانه است.

۳- وجود امام معموم پس از پیامبر:

امام معموم از طرف خداوند تعیین شده و همه‌ی نقش‌های پیامبر به جز دریافت وحی را عهده‌دار است.

۴- پیش‌بینی راههای پاسخ‌گویی به نیازهای زمانه:

مجموعه‌ی معارف و احکام موجود در قرآن، سیره و سنت پیشوایان دین، پاسخ‌گویی سؤال‌ها و نیازهای جوامع در همه‌ی دوره‌هast.

به شرط:

استفاده از روش علمی و درست تحقیق که به وسیله‌ی عالمان و متخصصان دین تدوین شده است و با دانش و بصیرت کافی؛

ترجمه: و گفتند یهودی یا مسیحی باشید تا هدایت شوید، بگو فقط آین ابراهیم حق گرا را (پیروی می‌کنیم) و او از مشرکان نبود بگویید ایمان آوردم به خدا ... و آن‌چه بر پیامبران از جانب پروردگارشان داده شده میان هیچ‌یک از آن‌ها فرق نمی‌گذاریم و ما تسلیم فرمان اویم.»

معنی: ۱) دین الهی یکی است و همه باید به آین ابراهیم که همان دین اسلام است دعوت کنند. ۲) هدایت شده‌ی واقعی به همه‌ی پیامبران ایمان داشته و میان آن‌ها تفرقه نمی‌اندازد. «إِنَّ الَّذِينَ عَيَّنَ اللَّهُ عَيْنَةً إِلَيْهِ اِلْشَّامَ وَمَا احْتَلَّ الظِّنَّ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْدَئِيَا بَيَّنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرُ بِأَيَّاتِ اللَّهِ فَلَئِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْجِسَابِ»

ترجمه: همانا دین نزد خدا اسلام است و اهل کتاب اختلاف نکرند، مگر بعد از آن که از حقیقت آگاه شدند از روی ستم و تجاوز بینشان و هر کس به آیات خدا کفر ورزد، پس همانا خداوند روز به حساب‌ها رسیدگی می‌کند.

معنی: ۱) دین الهی یکی است و نام آن اسلام (تسلیم خدا بودن) است. ۲) علت وجود ادیان مختلف، کسانی هستند که به حقیقت آگاه بودند، اما با سرکشی و کفر به آیات الهی، سبب تفرقه در دین شدند.

«أَوْ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِبَسَانَ قَوْمَهِ لِيَبْيَّنَ لَهُمْ»

معنی: ۱) رشد تدریجی سطح فکر جوامع و اقوام، یکی از علل آمدن پیامبران متعدد هر پیامبری دین الهی را مناسب با سطح درک و فهم مردم برای قوم و دوره‌ی خود تبلیغ می‌کند تا مردم آن دوره بتوانند آن پیام را بهفهمند و درک کنند.

«إِمَّا كَانَ مَحْمُدًا أَبَا أَخْدُرَ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولُ اللَّهِ خَاتَمُ الْبَيِّنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا»

معنی: ختم نبوت، حضرت محمد ﷺ آخرین پیامبر خداست و پس از ایشان پیامبری نیست.

«اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ»

معنی: خداوند مسئولیت پیامبری را برعهده‌ی کسانی قرار می‌دهد که می‌داند توانایی و ویژگی انجام این مسئولیت را دارند.

خلاصه‌ی درس دوم

فطرت به معنای نوع خاص آفرینش است و در مورد انسان، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی‌هایی است که در اصل آفرینش وی وجود دارد.

به سبب ویژگی‌های فطری مشترک، خداوند یک برنامه‌ی کلی به نام اسلام (تسلیم خدا بودن) به انسان‌ها عنايت کرده تا آنان را به هدف مشترک خلق‌نشان برسانند.

○ برخی محورهای اصلی این برنامه:

۱) ایمان به خدای یگانه و دوری از شرک و بتپرستی

۲) ایمان به معاد و سرای آخرت

۳) اعتقاد به عادلانه‌بودن الهی و راهنمایان دین

۴) ایمان به خودتادگان الهی و راهنمایان دین

○ محتواهای اصلی دعوت پیامبران یکسان بوده است و همه‌ی آن‌ها آورنده‌ی یک دین بوده‌اند. تعلیم پیامبران در برخی احکام فرعی تقاویت داشته است.

علل آمدن پیامبران متعدد

۱) لزوم استمرار در دعوت و ترویج پیوسته

۲) رشد تدریجی سطح فکر جوامع و اقوام

۳) از بین رفتن یا تحریف تعلیمات پیامبران پیشین

۱- لزوم استمرار در دعوت و ترویج پیوسته‌ی آن:

○ لازمه‌ی استقرار و ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است.

○ تداوم تبلیغ سبب شد که: ۱) تعلیم در میان مردم بماند، ۲) جزئی از آداب و فرهنگ آنان شود. ۳) عده‌ای، توانند به سادگی آن را از میان جامعه‌ی بشری بیرون کنند.

۲- رشد تدریجی سطح فکر جوامع و اقوام:

به دلیل رشد تدریجی فکر و اندیشه، در هر دوره‌ای پیامبران جدیدی مبعوث می‌شند تا همان اصول ثابت دین الهی را درخور فهم و اندیشه‌ی انسان‌های دوران خود بیان کنند.

تحدی، قرآن کریم از مخالفان می‌خواهد اگر در الهی بودن این کتاب شک دارند، یک سوره مانند آن بیاورند. این دعوت به مبارزه را تحدی می‌گویند.

● آسان‌ترین راه برای غیرالهی نشان‌دادن اسلام و قرآن کریم، آوردن سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های این کتاب الهی است.

● پیامبر ﷺ آخرین پیامبر و تعلیمات ایشان برای همه‌ی زمان‌هاست و سند نبوت ایشان در همه‌ی زمان‌ها حضور دارد.

● اگر معجزه‌ی پیامبر ﷺ از نوع کتاب و علم و فرهنگ نبود، نمی‌توانست شاهده حاضر و دائمی بر نبوت ایشان باشد.

﴿جنبه‌های اعجاز قرآن کریم﴾

﴿اللَّهُ أَكْبَر﴾ محتوایی

اعجاز لفظی

فصاحت و بلاغت، زیبایی‌های لفظی، ساختار موزون کلمه‌ها و جمله‌ها، رسایی در معنا با وجود ایجاز و اختصار، موزون بودن کلمه‌ها و رسایی تعبیرات در طول تاریخ، سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب در افکار و نفوس شده است.

ویژگی‌های اعجاز محتوایی

۱- انسجام درونی، در عین نزول تدریجی:

بیش از شش‌هزار آیه‌ی قرآن کریم در طول ۲۳ سال نازل شد و درباره‌ی موضوعات متنوعی مانند توحید، معاد، انسان، نظام خلقت و ... سخن گفته است. با وجود این، نه تنها میان آیات آن تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگ‌اند.

۲- تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت:

● در هر دوره‌ای از زمان، مجموعه‌ای از افکار، عقاید، آداب و رسوم که از آن به فرهنگ تعبیر می‌شود، مردم را کم و بیش تحت تأثیر قرار می‌دهد.

● قرآن کریم نه تنها از فرهنگ جاهلی تأثیر نپذیرفت، بلکه **﴾۱﴾** به شدت با آن مبارزه کرد **﴾۲﴾** به اصلاح جامعه پرداخت **﴾۳﴾** از موضوع‌هایی چون عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها که آرمان‌های مقدس بشریت به شمار می‌روند، سخن گفت.

۳- جامعیت و همه‌جانبه بودن:

● با وجود این که ۱۵ قرن پیش، در جامعه‌ای به دور از فرهنگ و دانش نازل شده در مورد همه‌ی مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت بدان نیاز دارد، سخن گفته است.

● نه تنها از امور معنوی یا آخرت، بلکه از زندگی مادی و دنیاگی انسان و مسئولیت‌های اجتماعی او سخن می‌گوید و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه در اختیارش قرار می‌دهد.

۴- تازگی و شادابی دائمی:

● قرآن کریم نه تنها با پیشرفت زمانه کهنه نمی‌شود، بلکه افکارهای جدیدی از حکمت و علم و معرفت را به روی جویندگان می‌گشاید.

● این کتاب، کتاب دیروز، امروز و فرداهای انسان‌هاست.

● هر چه زمان بگذرد و انسان‌ها به درجات عالی‌تری از فرهنگ و دانش برسند، درخشندگی و شادابی قرآن بیشتر نمایان خواهد شد.

۵- ذکر نکات علمی بی‌سابقه:

در جامعه‌ای که علم و دانش جایگاهی نداشت، قرآن کریم اشاره به برخی نکات علمی می‌کند که بعدها توسط دانشمندان کشف گردید. **دو نمونه:** **﴾۱﴾** زوجیت در گیاهان و

سایر موجودات **﴾۲﴾** جاذبه‌ی میان ستارگان

اتی بودن پیامبر ﷺ و معجزه‌بودن قرآن

عرضه‌ی قرآن کریم توسط پیامبری امی و درس‌خوانده، از موضوعات شگفت‌انگیز و زیبا بوده است.

► برخی از ویژگی‌های دین اسلام که سبب اطباق آن با نیازهای متغیر زمان عی شود

۱- توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت

نیازهای ثابت: قوانین ثابت و مشخص دارد؛ مانند نیاز به امنیت، عدالت، دادوستد...

نیازهای متغیر: داخل نیازهای ثابت است و برای پاسخ به آن‌ها، از روش‌ها و شیوه‌های مختلف و متغیر استفاده می‌شود. مانند: چگونگی و شیوه‌ی دادوستد

۲- وجود قوانین تنظیم‌کننده:

این قوانین: **﴾۱﴾** به مقررات اسلامی خاصیت اطباق و تحرک داده است و بر همه‌ی

احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند. **﴾۲﴾** مانند بازرسان عالی احکام و مقررات را تحت نظر داشته و کنترل می‌کنند.

دونمونه از این قوانین:

﴾۱﴾ قاعدیه‌ی لا ضرر ولا ضرار فی الاسلام **﴾۲﴾** قاعدیه‌ی ما جعل علیکم فی الدین من حرج

۳- اختیارات حاکم و نظام اسلامی:

تحولات و مسائل اجتماعی گاهی شرایط خاصی را در جامعه‌ی اسلامی پدید می‌آورد که نیازمند قوانین و مقررات ویژه‌ی آن شرایطی است و حاکم اسلامی در چارچوب

قوانين اسلام، آن‌ها را به اجرا درمی‌آورد.

درس سوم

ایات درس سوم

﴿وَ ان كنتم في زيب مما ظلنا على عَيْنَاهُ فَأَتُوا يسورة مِنْ مِثْلِهِ وَ اذعوا شهداً كُمْ مِنْ دونِ اللَّهِ إِنْ كنتم صادقين﴾

و اگر در شک هستید درباره‌ی آن چه بر بندهی خود نازل کردیم، پس سوره‌ای مانند آن بیاورید و شاهدان خود را فراخوانید غیر از خدا اگر راست می‌گویید.

﴿بِهِ تَحْدِيْيَا يَا مَبَارَّةَ طَلَبِيْ قَرآن، كَسِيْ كَمِيْ بَنَدارَدْ قَرآن كَرِيمْ از خَانِدَنْ خَانِدَنْ بَرَّا﴾ برای اثبات ادعای خود باید سوره‌ای مانند یکی از سوره‌های قرآن بیاورد.

﴿فَلَمْ تَقْتَلُوا وَ لَمْ تَقْتَلُوا فَأَتَقْتَلُوا النَّازَ الَّتِيْ وَ قَوْدُهَا السَّائِسَ وَ الْجِحَارَةَ أَدْعَتْ لِلْكَافِرِينَ﴾

﴿تَحْمِيْيَا﴾ پس اگر این کار را انجام ندادید و هرگز انجام نخواهید داد، پس بررسید از آتشی که هیزمش آدمیان و سنج‌هاست که برای کافران آمده شده است.

﴿بِهِ جَاؤدَانِگَى قَرآن كَرِيمْ﴾ سرانجام شک در الهی بودن قرآن: عذاب الهی است.

﴿أَفَلَا يَتَبَرَّوْنَ الْقُرْءَانَ وَ لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوْجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾

﴿تَحْمِيْيَا﴾ پس آیا در قرآن تدبیر نمی‌کنند؟ و اگر از نزد غیرخدا می‌بود، در آن ناسازگاری بسیار می‌باشد.

﴿بِهِ انسجام درونی در عین نزول تدریجی: از ویژگی‌های اعجاز محتوای قرآن کریم﴾

﴿بِهِ يَكِنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ یکی از دلایل الهی بودن قرآن، نبودن اختلاف در محتوای این کتاب است.

﴿وَ مَا كُنْتُ تَشَلُّمِ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كَتَابٍ وَ لَا تَخْطَبَهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَأْرَاتَكَ الْمُبْتَلِونَ﴾

﴿بِهِ امی بودن پیامبر و معجزه‌بودن قرآن﴾ در صورتی که پیامبر ﷺ خواندن و نوشتن می‌دانست و یک نویسنده و ادیب بود، جای آن داشت که کچ اندیشان درباره‌ی الهی بودن قرآن دچار شک شوند.

خلاصه‌ی درس سوم

○ ویژگی قرآن کریم: دلیل و سند جاؤدانه‌ی پیامبر ﷺ است.

○ معجزه‌ها به اذن خداوند و فقط برای اثبات نبوت پیامبران به کار می‌رفت.

○ معجزه‌های حضرت موسی: **﴾۱﴾** تبدیل شدن عصا به ماری بزرگ **﴾۲﴾** نوری که هنگام بیرون آمدن دست او از گریبان، همه‌جا را روشن می‌کرد.

○ معجزه‌های حضرت عیسی: **﴾۱﴾** شفادان بیماران لاعلاج **﴾۲﴾** زنده کردن مردگان